

ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ ΜΟΔΙΝΟΥ

διοργανώνονταν για χάρη του, με μαθητές και δασκάλους να ελπίζουν να του ριζούν μια ματιά, ή έστω να αποκτήσουν μια γεύση του κήπου, του σκύλου και του μαγαζιού όπου ψώνιζε ντοματοχυμούς και ντόνατς.

Το γιατί επέμεινε όλος αυτός ο λογοτεχνικός χαμός δεν είναι εύκολο να απαντηθεί. Αν αποπειραθώ μια αποκωδικοποίηση, θα πω ότι ο Φύλακας στη σίκαλη αλλά και τα έξοχα *Εννέα Διηγήματά* του έκαναν κάτι απλό: έδειξαν τις προσωπικές ανεπάρκειες των κεντρικών ηρώων, τις προδοσίες και τις διαψεύσεις του βίου, κάτω από μια μυθοποιημένη επιφάνεια λάμπης και ευμάρειας. Ο Σάλιντζερ μιλάει για μια ενοποιημένη, ανερχόμενη αστική τάξη που αδυνατεί να αφομοιώσει τις αιφνίδιες κατακτήσεις της. Ο θρίαμβος στον Πόλεμο έκρυβε

Ενα μυθιστόρημα του Τζ. Ντ. Σάλιντζερ (1919-2010) έμελλε να μείνει στη λογοτεχνική ιστορία για τη βαθιά μελετημένη γλώσσα του και τη γνώση των εσωτερικών δράματων της ενπλικώσης ενός εφήβου, του Χόλντεν Κόουλφιλντ. Ο *Φύλακας στη σίκαλη* (1951) ήταν ένα βιβλίο που θύμιζε σε πολλούς το *Χόκλιμπερι Φιν* του Μαρκ Τουέιν και έγινε σχεδόν αυτόματα το εμβληματικό ανάγνωσμα της πρώιμης μεταπολεμικής περιόδου. Είχε δε

Τα διηγήματα είναι σχεδόν στο σύνολό τους ισορροπημένα, λυτρωτικά, ευφυή και αισθαντικά. Η τραγική λύση επικρατεί σε αρκετά απ' αυτά και στα υπόλοιπα απλώς υποβόσκει. Αν τύχει ο αναγνώστης να διακρύψει με κάποια από τις ιστορίες, δεν νιώθει ενοχές γι' αυτό

ως συνέπεια να γεννηθούν ποικίλες διανοητικές τάσεις και μόδες κοινωνικής αμφισβήτωσης / αποστασιοποίησης, που αντλούσαν από ποικίλα κεφάλαια της ενπλικώσης του αφηγητή.

Δύο χρόνια αργότερα δημοσιεύθηκαν οι *Εννέα Ιστορίες* που μεταφράζονται εδώ από τον Αχιλλέα Κυριακίδη με τη συνήθη του ευφυΐα και αισθαντικότητα. Αργότερα ήρθε η νουβέλα *Φράνι και Ζούι*, συν κάνα δυο ακόμα ιστορίες του. Αυτό ήταν όλο. Και ενώ πολλαπλασιάζονταν ραγδαία οι κριτικές και ακαδημαϊκές μελέτες του έργου του, ο Σάλιντζερ θα αποσυρόταν οικογενειακά, μόλις στα 37 του χρόνια, σε μια μικρή πόλη του Νιου Χάμψαϊρ, αρνούμενος να εκχωρήσει τα δικαιώματα των ιστοριών του στο Χόλγουντ και αποστρεφόμενος τη δημοσιότητα και τις συνεντεύξεις. Δεν απέφυγε ωστόσο την επιμένουσα επί δεκαετίες προβολή του. Ακόμα και σχολικές εκδόμενες

νεκρούς και προσωπικά τραύματα. Η τζαζ, οι μαζικές διακοπές και τα κονβέρτιμπλ αυτοκίνητα δεν κατανοούσαν πάντα το εσωτερικό άγχος. Οι κατάξανθες καλλονές εμπνεύσεως Χόλγουντ δεν ήταν αναγκαστικά διαθέσιμες. Και τα αιώνια αιτήματα της πνευματικής ειρήνης και της μετά θάνατον ζωής έβρισκαν το αντίστοιχό τους στη θητεία του Σάλιντζερ και πολλών λογοτεχνικών ηρώων του (ειδικά μελών της συχνά εμφανιζόμενης στο έργο του οικογένειας Γκλας) στον πνευματισμό, το ζεν και άλλες ανατολικές θρησκείες.

Η Αμερική καθοδηγούσε τον κόσμο στα πρώτα εκείνα μεταπολεμικά χρόνια, αλλά οι νέοι, πάντα ανήσυχοι και ευαίσθητοι, δεν είχαν την ικανότητα να διαχειριστούν τον εαυτό τους. Οι ήρωες του Σάλιντζερ, εξεγερμένοι κατά της οικογένειας και των όποιων θεσμών, επιθυμούσαν ένα είδος απελευθέρωσης και αμφισβήτωσης των πάντων. Η στάση αυτή, που το ευρωπαϊκό της αντίστοιχο μπορεί να βρεθεί στον υπαρξισμό προελεύσεως Παρισίων, είχε μια αναμφίβολη γοητεία. Και οι νεαροί ήρωες του Σάλιντζερ θα γίνονταν πρότυπα, ενώ θα ενέπνεαν αυτό που σε θεωρητικό επίπεδο ονομάστηκε κριτική της βιομηχανικής κοινωνίας.

Τα διηγήματα είναι σχεδόν στο σύνολό τους ισορροπημένα, λυτρωτικά, ευφυή και αισθαντικά. Η τραγική λύση επικρατεί σε αρκετά από αυτά και στα υπόλοιπα απλώς υποβόσκει. Αν τύχει ο αναγνώστης να διακρύψει με κάποια από τις ιστορίες, δεν νιώθει ενοχές γι' αυτό. Για παράδειγμα, στο για μένα καλύτερο διήγημα της συλλογής, το «Για την Εσμέ με φρικωδία και αγάπη», ο νεο-υορκέζος αφηγητής έχει μόλις λάβει από την Αγγλία μια πρόσκληση σε γάμο στον οποίο θα έδινε τα πάντα για να παραστεί. Αφού πρώτα γράψει μια ευχετήρια επιστολή που περιλαμβάνει και συμβουλές για τους νεονύμφους, αρχίζει να αναπολεί την ιδιαίτερη σχέση του με τη νύφη.

Παραμονή ιστορικής της D-Day

Προ εξαιτίας λοιπόν, πίσω στο Ντέβον της Αγγλίας τα συμμαχικά στρατεύματα ετοιμάζονταν πυρετωδώς για την απόβαση στη Νορμανδία. Τη μελαγχολική παραμονή της D-Day και εν μέσω καταρακτώδους βροχής, ο νεαρός ένστολος αφηγητής (και επίδοξος συγγραφέας) καταφεύγει σε μια εκκλισία, όπου γοητεύεται μέχρι διακρύβω από την παιδική χορωδία. Ειδικά ένα κορίτσι στην πρώτη του εφηβεία, η Εσμέ του τίτλου, του αρπάζει την προσοχή, και μάλιστα του χαρίζει ένα φευγαλέο χαμόγελο. Αργότερα, σε μια μοναχική τσαγερία, εισβάλλει η κοπελίτσα με τον μικρό της αδελφό και την γκουβερνάντα τους. Με περισσή χάρη, λεπτότητα και θράσος σπκώνεται και κάθεται μαζί του «για να μη νιώθει τόσο απελπιστικά μόνος». Τον ρωτάει για την Αμερική και για τον Πόλεμο, του εξηγεί ότι οι γονείς της έχουν πεθάνει – ο πατέρας της μάλιστα στη Βόρεια Αφρική πολεμώντας τους Γερμανούς – και ότι τα αδέρφια ζουν με τη θεία τους. Του εξομολογείται το όνειρό της να γίνει μεγάλη τραγουδίστρια της τζαζ. Ο μικρός αδελφός παρεμβαίνει σκανδαλιάρικα στη συζήτηση, αλλά η εκμείωση αμοιβαίων μυστικών συνεχίζεται μέχρι που η Εσμέ του υπόσχεται ότι θα του γράψει εκεί στο μέτωπο και αποσπά τη δέσμευσή του ότι θα γράψει ένα διήγημα αποκλειστικά για κείνη, «όσο γίνεται φρικώδες και συγκινητικό».

Τζ. Ντ. Σάλιντζερ

Κάτω από τη λάμπη της επιφάνειας

Οι «Εννέα Ιστορίες» του κατ' εξοχήν «αναχωρητή συγγραφέα» που ήρθαν σταδιακά στο φως προς τα τέλη της δεκαετίας του 1940 και εκδόθηκαν σε έναν τόμο λίγο μετά το εμβληματικό μυθιστόρημά του «Ο φύλακας στη σίκαλη»

Στο δεύτερο μέρος της αφήγησης περνάμε στο διήγημα που τελικώς έγραψε ο ήρωας, όπου σε τρίτο πρόσωπο αναφέρεται σε έναν στρατιώτη, προς το τέλος πια του πολέμου, που έχει υποστεί νευρικό κλονισμό. Εν μέσω διαλόγων και πολεμικών αναδρομών με άλλους συμπολεμιστές, πείθεται να ανοίξει επιτέλους τις ανέγγιχτες επιστολές που έχει λάβει εδώ και καιρό. Σε ένα δέμα βρίσκεται μια τρυφερή επιστολή της Εσμέ συνοδευόμενη από ένα αδιάβροχο ρολόι που το κρύσταλλο του είχε σπάσει από τη μεταφορά. Συγκινημένος και αποκαμωμένος απευθύνεται νοερά στην Εσμέ, αναφερόμενος στην ελ-

Παρά την αναγνώριση που κέρδισε από νεαρή ηλικία, ο Τζερόμ Ντέιβιντ Σάλιντζερ πέρασε το υπόλοιπο της ζωής του σε απομόνωση για παραπάνω από μισό αιώνα. Κυκλοφόρησε το τελευταίο βιβλίο του το 1965 και έδωσε την τελευταία του συνέντευξη το 1980

J. D. Salinger
ENNEA ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Εκδ. Πατάκη, 2022,
μτφ. Αχιλλέας
Κυριακίδης,
σελ. 246, τιμή 14,40
ευρώ

πίδα του να ξαναγίνει ένας άντρας σώος και αβλαβής.

Ο πόλεμος κάνει τη διακριτική του παρουσία και σε πολλά άλλα διηγήματα της συλλογής. Οι ήρωες, παρά την τελική νίκη, δεν έχουν βγει αλώβητοι. Η ζωή τους πίσω στην πατρίδα, παρά τη φαινομενική ανεμελιά, ευμάρεια και κανονικότητά της, έχει υποστεί ποικίλες ρωγμές. Στο γνωστότερο και πολυσυζητημένο «Ιδανικά μέρα για μπανανόψαρα» η επιπόλαιη αρραβωνιαστικιά του κεντρικού ήρωα Σέιμουρ Γκλας μιλάει με τις ώρες στη μπτέρα της στο τηλέφωνο ενώ βάφει τα νύχια των ποδιών της, καπνίζει και παίρνει κάναν υπνάκο.

Το σκηνικό είναι ένα ξενοδοχείο στη Φλόριντα με εκατοντάδες συννέδρους, άφθονα κοκτέιλ, μουσική και μπάνια στην παραλία. Σε μια απότομη αλλαγή εστίασης απευθείας στον Σέιμουρ, τον βλέπουμε να συνομιλεί με ένα τετράχρονο κοριτσάκι ερωτευμένο τρόπον τινά μαζί του. Ενώ έχουν πα μπει στο νερό, εκείνος κατασκευάζει για χάρη της μια ιστορία με μπανανόψαρα. Η λογική της συζήτησης μεγάλου και παιδιού είναι άψογη, η εκατέρωθεν τρυφερότητα αναμφισβήτητη και η φαντασία του πολυτάλαντου Σέιμουρ αποδεικνύεται ένα είδος φυγής ή και καταφυγής στην παιδική ηλικία. Αυτό άλλωστε συμβαίνει πολύ συχνά στον Σάλιντζερ, που η παρατηρητικότητα και η ενσυναίσθησή του για τον κόσμο των παιδιών είναι μοναδικές. Ωστόσο, σε πλήρη αντίστιξη, όταν χωρίζεται με τη μικρή και μπαίνει στο ασανσέρ του ξενοδοχείου, η πρόσκαιρη απόδραση του Σέιμουρ από την πραγματικότητα αποδεικνύεται ανεπαρκής. Επιστρέφοντας στο δωμάτιό του, κι ενώ η καλή του κοιμάται, την κοιτάζει, βγάζει το πολεμικό του περιστροφή και τινάζει τα μυαλά του στον αέρα.

Κατανάλωση, γάμοι και η συζυγική απάτη

Υπάρχουν ποικίλα άλλα θέματα που διατρέχουν τη συλλογή. Στο φόντο κυριαρχούν η αστικοποίηση, η ανάπτυξη, η αύξουσα κατανάλωση, τα μόνιμα αδιέξοδα των γάμων και η συζυγική απάτη – όπως στο θαυμάσιο τραγικό «Ομορφο στόμα, πράσινα τα μάτια σου», όπου, μετά από ένα πάρτι και μες στα άγρια μεσάνυχτα, το παράνομο ζευγάρι δέχεται το τηλεφώνημα απόγνωσης και ζηλοτυπίας του συζύγου της κοπέλας που την αναζητά. Οι δύο φίλοι συνομιλούν και ο ενοχικός, καθουσιαστικός εραστής προσπαθεί να σώσει τον φίλο του αποτρέποντάς τον από το χειρότερο, ενώ η νεαρή γυναίκα αγωνιά δίπλα του στο κρεβάτι. Αλλά σε δεύτερο ενανθώνιο τηλεφώνημα, ο απατημένος καθουσιαστικός ψευδώς τον φίλο του πως η γυναίκα του επέστρεψε στο σπίτι, και μάλιστα αφηγείται μια προφανώς επινοημένη, περίπλοκη ιστορία για το τι είχε συμβεί ακριβώς. Ταυτόχρονα, εξομολογείται τα σχέδιά του να αγοράσει ένα σπίτι στην ύπαιθρο, στο αγροτικό Κορνέκτικατ, όπου ελπίζει να βρουν την αρμονία μακριά από τον ορυμαγδό και την κοσμικότητα του Μανχάταν.

Η Νέα Υόρκη ως σύμβολο του νέου αναπτυσσόμενου κόσμου μας μπορεί να φαίνεται όντως για πολλά. Ίσως γι' αυτό ο Σάλιντζερ – ο πιο ολιγογράφος διάσημος συγγραφέας του 20ού αιώνα – να εγκατέλειψε τη συγγραφή. Κυρίως όμως τα παράτησε – υποθέτω εγώ – γιατί ανακάλυψε τα όρια της γνώσης και προσέκρουσε στα τοιχώματα μιας μεταφυσικής θεώρησης της ζωής. Δείγμα των πιθανών απαντήσεων στο ερώτημα της φυγής του από τον πολιτισμό, θα πάρει ο αναγνώστης διά στόματος ενός ιδιοφυούς παιδιού στο τελευταίο αφήγημα της συλλογής, το «Τέντι» – το «φιλοσοφικότερο» ίσως από τα έργα του. Και οπωσδήποτε, μέσω της νομβέλας του *Φράνι και Ζούι*. Φαίνεται πως η ιδιοφυία απαιτεί ισχυρό αντίτιμο.